

betere rechtspositie vrouw'

gaan. In het joodse recht kan een huwelijk alleen ontbonden worden als de man uit vrije wil een scheidsbrief, de zogenaemde get, geeft aan de vrouw. De vrouw moet die accepteren. Doet zij dat niet, dan leeft de man dus in huwelijkse gevangenschap. Als de man weigert een getbrief aan te bieden, dan blijft de vrouw getrouwd naar joods recht. Zij moet in dat geval in huwelijkse gevangenschap verder leven. Voor de vrouw zijn de consequenties daarvan erger dan voor de man. Vrouwen mogen geen nieuwe relatie aangaan, en hun kinderen uit een nieuwe relatie gelden als onwettig. Die mogen alleen trouwen met andere onwettige kinderen."

En hoe zit het met echtscheiden naar islamitisch recht?

"Hét islamitisch recht bestaat eigenlijk niet, en het verschilt bovendien per land welke rechtsgebieden er nog op de islam gebaseerd zijn. Het is daarom beter te spreken over Marokkaans, Egyptisch, Pakistaans recht. Bij moslims is de verstoting van de vrouw door de man de meest gebruikte vorm om een eind te maken aan een huwelijk. Hij mag dat te allen tijde, eenzijdig, doen, de vrouw heeft daar niets over te zeggen. In bepaalde landen met een op

islamitisch recht gebaseerd familie-recht, zoals in Marokko of Iran, moet de man toestemming vragen aan de rechter. De vrouw kan de rechter wel om echtscheiding vragen, maar die wordt alleen toegerekend als de vrouw bijvoorbeeld wordt mishandeld of als haar man haar niet onderhoudt. Nog een mogelijkheid is dat de vrouw de man vraagt haar te verstoten, in ruil voor compensatie. Dat kan in geld zijn, maar het kan ook zijn dat zij haar recht op verzorging van haar kinderen opgeeft. Als de man niet wil meewerken, dan zal hij meer compensatie vragen. Die mogelijkheid kan dus misbruikt worden door de man: laat haar maar komen, dan heb ik geen verplichtingen en krijg ik nog wat op de koop toe!"

Kan de Nederlandse rechter er iets tegen beginnen?

"Ja, de voorrechtster van Femmes for freedom, Shirin Musa, heeft een civiel-rechtelijke procedure gewonnen tegen haar ex-man. Dat hij niet religieus wilde scheiden, noemde de rechter een onrechtmatige daad. De rechter redeneerde dat zij door zijn weigering werd beperkt in de uitoefening van haar fundamentele rechten. Haar was het recht op een gezinsleven ontnomen doordat ze geen

nieuwe relatie kon aangaan en geen gezin kon stichten. De rechter legde de man een dwangsom op voor elke dag dat hij zich nog schuldig zou maken aan deze onrechtmatige daad. Ook bij het joodse huwelijk werd deze onrechtmatige daadsactie al succesvol toegepast."

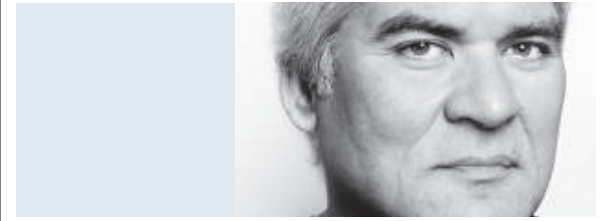
Zijn er nog andere mogelijkheden dan een gang naar de rechter?

"Jazeker. Aanstaaende echtgenoten kunnen afspraken maken over de ontbinding. Die kunnen ze in Nederland vastleggen in een notariële akte. Deze mogelijkheid bestaat ook in het joodse en islamitische recht. Ook kan erkenning van de echtscheiding voor de Nederlandse wet in het land van herkomst een mogelijkheid zijn. Na die erkenning geldt dan het huwelijk dat in het land van herkomst is gesloten, ook als ontbonden. Voor Marokko is die erkenningsprocedure in 2004 al behoorlijk vereenvoudigd. Het beste zou natuurlijk zijn als het familierecht in islamitische landen vrouwen een betere positie gaf. In verschillende landen zie ik gelukkig bemoedigende ontwikkelingen. En laten we niet vergeten dat het tot vorig jaar ook nog onmogelijk was op Malta te scheiden, puur om redenen van religieuze, katholieke aard."

Huwelijk in Iran: twee broers en hun bruiden op de huwelijksdag. In veel islamitische landen is het familierecht gebaseerd op het islamitisch recht. De interpretatie kan per land variëren.

FOTO AP

Sylvain Ephimenco

Stilte

Het is momenteel erg stil in onze besloten Facebook-groep met acht geautoriseerde leden. Die leden hebben elkaar sinds 38 jaar nooit meer fysiek ontmoet en zijn ook allemaal mannen van 55 of 56 jaar. Je kunt zeggen dat ik een beetje de instigator ben geweest van deze permanente reünie van adolescenten op leeftijd. Ik heb de meeste van deze vrienden uit de diverse lagen van het sociale netwerk opgevist en in ons blauwe nest bijeengebracht. In het begin werden vooral school- en jeugdherinneringen opgehaald die snel met foto's van vergeelde foto's werden geïllustreerd. Maar ook met nu bizar geworden documenten als toenmalige schoolrapporten en zelfs oude busabonnementen. Toen de nostalgische koek op was, merkten we dat er behoefte was om de leemte van de tussenjaren op te vullen. Er rolden uit onze tikkende vingers tal van verhalen uit ons leven gegrepen, die een vrij compleet en authentiek beeld van ieder van ons aan de anderen gaven.

Het heeft me dan ook verbaasd hoe deze middelbare mannen elkaar zo snel in vertrouwen namen. Hoe diepverborgen mislukkingen, pijnlijke scheidingen en ook ware trauma's in de groep voorzichtig werden gedeponeerd. Soms met voelbare aarzelingen maar die werden bijna altijd met compassie en begrip beantwoord. Een groep mannen met een zekere feminiene inslag, zou je kunnen zeggen. Maar soms ligt er een grote olie-vlek in een bocht die niemand had kunnen ontwaren. En als je die bocht te kort neemt en eruit vliegt, volgt de stilte en de gêne.

Een beetje mijn schuld. Ik herinnerde me de mededeling van Eduard (gefingerde naam) tijdens een van onze laatste ontmoetingen in de zomer van 1975. Eduard vertelde me toen dat hij met zijn ouders had gebroken en bij die van zijn vriendin was ingetrokken. De reden hiervan was dat zijn grote liefde (met wie hij nu nog steeds is getrouwd) niet werd geaccepteerd. Ik vroeg onlangs in de groep aan mijn vriend hoe het met die breuk was afgelopen. Hij antwoordde dat hij nog steeds, sinds 37 jaar dus, geen contact met zijn ouders onderhield. Ze hadden zijn kinderen en kleinkinderen nooit ontmoet en hij wist zelfs niet of zijn vader en moeder nog in leven waren. Op dat moment ontbrandde een gepassioneerde discussie in de groep. Tussen degenen die de harde opstelling van Eduard begrepen, en de rest die vond dat, hoe moeilijk ook, je een breuk met je ouders altijd moet trachten te lijmen. Er volgden soms hele verhandelingen over de sacrale functie van ouders, ook al moesten deze in de categorie 'fout' worden opgenomen. Dit spervuur van ongevraagde bemoeienis met een hoog moralistisch gehalte werd Eduard teveel. De materie was voor hem te gevoelig. We hadden niet alleen zijn harnas maar ook zijn vel eraf getrokken. Zijn vlees blootgelegd. Zijn reacties stonden bol van woede en vervloeking. Hij dreigde ook de groep met onmiddellijke ingang te verlaten. Ook gaf hij details over de breuk die ik hier niet prijs zal geven. Geschrokken hebben we hem enigszins kunnen kalmeren en onze excuses aangeboden. Maar voorlopig is de magie vervlogen en we wachten allemaal in stilte, te midden van puin en as, tot het moment van herrijzenis aanbreekt.